

From: "Nettskjema" <noreply@nettskjema.no>
Sent: Tue, 26 Sep 2023 09:30:00 +0200 (CEST)
To: "Trine Eker Christoffersen" <trine.e.christoffersen@hiof.no>
Subject: Ditt svar til «Innspillrunde: Strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024» (Ref. 28845090) er levert

Nettskjema

Ditt svar er levert

Takk for din tilbakemelding! Arbeidet med innspillene starter umiddelbart etter fristen 1.oktober.

Ansvarlig for skjemaet: strategi2024@lister.sikt.no

Lenke til ditt svar:

<https://nettskjema.no/user/submission/show.html?id=28845090&token=crcgu6cg3b720rteajj4io4p>

Jeg svarer

- på vegne av en institusjon/organisasjon

Kontaktinformasjon

Navn på institusjon/organisasjon

- Høgskolen i Østfold

Navn på lavere enhet/forskergruppe (hvis relevant)

- *Ikke besvart*

Navn på personen som svarer

- Trine Eker Christoffersen

E-post til kontaktperson

- trine.e.christoffersen@hiof.no

Publisere og presentere innspill

I utgangspunktet har vi ønske om å publisere alle innspill på egen nettside (<http://www.openscience.no>). For enkeltpersoner er det mulig å be om at dette ikke skjer. Ønsker du å reservere deg mot at ditt innspill skal publiseres?

- Nei

Nedenfor kan dere kommentere rapportens anbefalinger. Innspillene gis i seksjonene som tilhører de forskjellige aktørene anbefalingene er rettet mot. Vi ber dere om å referere til hvilken anbefaling dere kommenterer i den enkelte seksjon. Det er også mulig å kommentere fritt på hele utkastet i siste seksjon.

Kommentarer til: "Anbefalinger for forskere"

- HiØ mener ellers at det er generelt gode anbefalinger til forskerne.

Kulepunkt 2: Det anbefales at forskere skal benytte Kanalregisteret for å finne kanaler, men i et forskersamfunn bør forskerne selv ha god nok kjennskap til kanalene de selv ønsker å publisere i. Kanalregisteret kan være mer aktuelt å benytte som et søkeverktøy for mer uerfarne forskere, eller for å søke i et noe ukjent fagfelt. Det kan også være nyttig for å finne eller kontrollere mer ukjente kanaler om dette er aktuelt for forskeren.

Det er viktig at Kanalregisteret blir tilgodesett med tilstrekkelige ressurser slik at registeret til enhver tid er oppdatert og kvalitetssikret. Dette for å sikre tilliten til Kanalregisteret fra forskere og institusjoner.

Kommentarer til: "Anbefalinger for forskningsutførende institusjoner"

- HiØ mener utkastet til strategi har generelt sett gode anbefalinger til institusjonene. Det er spesielt ønskelig at situasjonen med PAR-avtaler avklares i en endelig strategi.

Kommentarer til : "Anbefalinger for forsknings-finansiører"

- HiØ mener utkastet til strategi har generelt sett gode anbefalinger til forsknings-finansiører.

Kommentarer til: "Anbefalinger for myndigheter"

- HiØ mener utkastet til strategi har generelt sett gode anbefalinger til myndighetene.

Kommentarer til rapporten som helhet, andre deler av rapporten enn anbefalingene eller forhold som mangler.

▪Arbeidsgruppen bak «Utkastet» ønsker tilbakemelding på forslag til anbefalinger, men gir også mulighet til generelle tilbakemeldinger på det øvrige innholdet i rapporten. Høgskolen i Østfold (HiØ) ønsker i denne forbindelse å komme med et innspill som berører både beskrivelsen av publiseringslandskapet og de ulike anbefalingene mot slutten av dokumentet. HiØ mener at beskrivelsen av dagens publiseringslandskap og anbefalingene for veien videre er god i den forstand at den speiler kompleksiteten i dette landskapet. Samtidig fremstår «Utkastet» i sin helhet som noe retningsløst. Dette blir for eksempel tydelig under anbefalingene til forskningsøvende institusjoner (s. 55), som presenterer en liste med elleve punkter for hvordan institusjonene kan bidra til å jobbe mot målet om lik tilgang til lesing og publisering for alle. Listen inneholder mange realistiske tiltak, men den kan kanskje summeres slik: «Litt mer av alt».

Det er mulig at «Utkastet» fremstår som retningsløst fordi selve beskrivelsen av landskapet identifiserer mange ulike problemer uten å legge noen særlig vekt på konkrete elementer som ligger til grunn for problemene som regjeringens strategi har som mål å løse. HiØ ser derimot at det finnes enkelte strukturelle elementer i publiseringslandskapet som hemmer overgangen til full åpen publisering i en større grad enn andre elementer. En tydeligere identifisering og vekleggelse av disse vil bidra positivt til arbeidet med å vurdere hvilke tiltak som burde prioriteres fremover.

Publiseringslandskapet er verdensomspennende. Tiltak og strategier som gjennomføres i Norge

må nødvendigvis skje i samarbeid andre internasjonale aktører. Det er liten grunn til å tro at strategiene som HiØ ønsker å vektlegge her vil ha umiddelbart dyptgående ringvirkninger. På tross av dette mener vi at den norske regjeringen må sende et tydelig signal både nedover (til alle i den norske sektoren) og utover (til internasjonale aktører) som gjør det klart hva vi vil oppnå og hvordan vi skal arbeide for dette.

Målet er selvsagt at både lesing og publisering av all vitenskapelig litteratur blir åpent tilgjengelig for alle. Åpenheten er ikke reell dersom enkeltinstitusjoner eller konsortier til sammen betaler kommersielle forlag milliarder av kroner for å sikre åpen tilgang. Det er en kjensgjerning at rikere aktørers betalingssevne opprettholder dagens system også på vegne av fattigere aktører som ikke har samme muligheter til å betale for åpen tilgang. Denne situasjonen er usolidarisk fordi den låser enkelte aktører fast i en strukturell posisjon der de er prisgitte andre aktørers bestemmelser og overenskomster.

«Utkastet» som foreligger tar det ikke tilstrekkelig inn over seg at de kommersielle vitenskapelige forlagene står i en slags interessekonflikt med forskersamfunnet. Deres «tilbud» i form av åpen publisering er en naturlig følge av forskernes «etterspørsel» i form av behov for å meritterte seg gjennom publisering, helst i prestisjetunge tidsskifter. Problemet, eller interessekonflikten, består av at åpen publisering har blitt ekstremt kostbart fordi kommersielle forlag har utviklet nye betalingsmodeller for å sikre åpen tilgang (APC). Forlagsvirksomhet i form av publisering vil alltid innebære kostnader, men det er nettopp forlagenes organisering som kommersielle aktører, som innebærer et ufravikelig mål om profitt, som gjør publisering uholdbart dyrt i dagens publiseringslandskap. HiØ ønsker med andre ord at beskrivelsen av publiseringslandskapet i dag legger enda større vekt på ambisjonen om å overføre makt i publiseringslandskapet til forskersamfunnet. Hovedargumentet for dette er fundert i observasjonen om at kommersielle utgivere hindrer en reell og rettferdig overgang til åpen tilgang ved å sko seg på oppfinnsomme betalingsmodeller.

I denne sammenhengen fremhever «Utkastet» betydelsen av ARRA og NOR-CAM. ARRA og NOR-CAM er utviklet for å redusere privilegeringen av kvantitative kvalitetsindikatorer når det kommer til evaluering av forskere og forskning. HiØ støtter slike initiativ, men betrakter det som usannsynlig at slike avtaler og veiledere vil ha noen reell transformativ effekt med mindre kulturen som setter likhetstegn mellom kvalitet, prestisje og publisering i spesifikke publiseringskanaler aktivt motarbeides på andre måter enn å «anbefale» bruk av dem. «Ideen om at karrierer skapes ved å publisere i prestisjetunge kanaler» (s. 25) er ikke bare en idé, men en av hovedgrunnene til at publiseringslandskapet eksisterer i den formen som det gjør i dag. Forskere opplever et voldsomt publiseringspress. Dette muliggjør både forlagenes tilbud og tidsskiftsoppblomstring. I sin tur bidrar dette til høye kostnader for forskersamfunnet og økt arbeidspress for enkeltforskere av det som kalles fagfellekrisen. For å bidra til å få bukt med denne onde sirkelen ønsker HiØ tydeligere signaler om hvordan det skal sikres at alle norske aktører tar i bruk for eksempel NOR-CAM, som enn så lenge fremstår som den beste strategien for å redusere publiseringspresset. Her er det også nødvendig å tenke nøyerer igjennom hvordan slike kvalitative vurderinger kan implementeres i en stor skala og gjennomføres uten at det oppstår nye former for kvantitative vurderinger (som for eksempel telling av antall publiserte datasett eller populærvitenskapelige bidrag).

Utover dette må oppbygningen av alternative publiseringskanaler under forskersamfunnets kontroll prioriteres. Dette kan ta form av prioritering av diamanttidsskifter, som også nevnes i «Utkastet». Diamanttidsskifter vil ikke kunne driftes uten tilskudd, men de kan drives ideelt, altså uten mål om profitt. Enn så lenge er mange diamanttidsskifter små og relativt ukjente. En

annen utfordring ved dem er at deres driftskostnader ikke alltid er transparente. Det er ikke utenkelig at enkelte diamanttidsskifter etter hvert vil kreve en slags forfatterbetaling dersom driftskostnadene ikke sikres på andre måter. For å støtte etablering og drift av diamanttidsskifter, samt å sikre at disse er tilgjengelige for alle, mener HiØ det bør opprettes et nasjonalt initiativ for finansiering av diamanttidsskifter. Dette vil sikre videreføring av eksisterende tidsskifter, forebygge fremtidig overgang til ulike former for forfatterbetaling og kanskje til og med oppmuntre til at eksisterende ikke-diamant tidsskifter endrer sine bedrifts- og betalingsmodeller. Forskersamfunnet har et sterkt virkemiddel i det faktum at det er her det både produseres innhold til tidsskriftene i form av forskningsartikler, og drives kvalitetssikring i form av fagfelle vurdering av manuskriptene. Man må se på hvordan dette kan brukes som en vektstang til innflytelse og kontroll over publiseringskanalene.

Vektlegging av disse to strategiene – (1) økt bruk av kvalitativ vurdering av forskning og forskerkarrierer og (2) ytterligere etablering og styrking av diamanttidsskifter med god kvalitet og transparente kostnader – vil til sammen utgjøre en tydelig retning mot målet om full åpen tilgang til lesing og publisering av vitenskapelig litteratur. Den første strategien kan bidra til å redusere etterspørselen som opprettholder de kommersielle forlagenes eksepsjonelt dyre tilbud; den andre strategien kan bidra til at forskersamfunnet sakte, men sikkert overtar markedsandelene ved å utkonkurrere kommersielle aktører.